

MODALITĂȚI DE AMELIORARE A BLOCAJELOR ȘI BARIERELOR ÎN COMUNICAREA DIDACTICĂ

Vasilica-Carina BANU

CZU: 37.02:316.77

banu_carina@yahoo.com

Introducere. Comunicarea este un atribut al ființei umane și implică un schimb de idei, informații sau opinii. Apariția neînțelegerilor, a situațiilor conflictuale și contradictorii se regăsesc în barierele și blocajele care se nasc în anumite situații, fie că acestea sunt determinate de actorii comunicării, fie de caracteristicile mesajului sau de context.

Fundament teoretic – comunicarea didactică. Comunicarea „interumană se bazează pe un ansamblu de procese psihomotorii specifice umane, limbajul, în care un loc deosebit de important revine componentei conștiente, gândirii” [1].

Comunicarea didactică privită și considerată ca model de formare a capacităților comunicative ale elevilor de ciclu primar ocupă un loc central în demersul educațional, dat fiind faptul că în fața școlii stă sarcina pregătirii copiilor pentru autoinformare permanentă. Aceasta poate fi definită ca „un transfer complex, multifazial și prin mai multe canale al informației între două entități (indivizi sau grupuri) ce-și asumă simultan și succesiv rolurile de emițători și receptori semnificând conținuturi dezirabile în contextul procesului instructiv-educativ” [2, p.177]. În plus, comunicarea didactică se particularizează prin anumite trăsături date de scopul propriu al activității instructiv-educative, de caracteristicile psihosociale individuale și de vârstă ale educaților și de contextul psihosocial în care are loc. În legătură cu importanța comunicării în predare-învățare, Miron Ionescu și Ioan Radu precizează că „reușita actului pedagogic este dată în bună măsură de succesul actului de comunicare, ceea ce presupune anumite cerințe precise pentru lecția orală, pentru dezbateră sau convorbire etică, pentru elaborarea manualului etc.” [3, p.39].

Luminița Iacob este de părere că „O posibilă definire a comunicării didactice se poate structura pe ideea că aceasta este o comunicare

instrumentală, direct implicată în susținerea unui proces sistematic de învățare” [4]. În acest înțeles sunt eliminate *restricțiile de conținut* (pentru că învățarea este, în egală măsură, centrată pe dobândirea de cunoștințe, deprinderi, motivații, atitudini etc.), de *cadru instituțional* (comunicare didactică poate exista și informal), sau cele *privitoare la parteneri*. Într-adevăr, precizează autoarea, nu prezența personajelor „profesor-elev /elevi îi imprimă unei comunicări specificul didactic, ci respectarea legității proprii unui act sistematic de învățare”.

Specificul comunicării la clasă este determinat de *cadru instituțional în care se efectuează* și de *logica specifică a învățării*, ca modalitate fundamentală de instruire și educare. Un aspect, de asemenea, specific comunicării didactice, este pericolul transferării autorității de „statut” asupra „conținuturilor” prin argumentul autorității.

Modalități de ameliorare a comunicării. Pentru o comunicare eficientă, trebuie respectate o serie de reguli, cum ar fi:

- să se utilizeze mesaje adresate la persoana I focalizate pe ceea ce simte emițătorul și pe comportamentul interlocutorului, prevenind relațiile defensive în comunicare. Procesul de comunicare este mai complet, se pot comunica emoțiile și descrie comportamentele, fără a face evaluări și atacuri la persoană;

- să fim spontani în exprimarea opiniilor personale, să nu ne impunem punctul de vedere. Manipularea este și ea o formă de comunicare, însă transmite un mesaj de nonacceptare și neîncredere în deciziile luate;

- să ascultăm cu atenție, căci ascultatul activ este o modalitate de a asculta și a răspunde, care duce la îmbunătățirea înțelegerii reciproce și la depășirea obstacolelor în comunicare. *Comunicarea empatică* conține mesaje de înțelegere, compasiune și afecțiune față de interlocutor;

- să evităm stereotipurile și prejudecățile, deoarece ele duc la opinii negative despre ceilalți, sunt cauze ce duc la discriminare și chiar la violență;

- să utilizăm mesaje care să ajute interlocutorul în găsirea de alternative, posibilități noi de rezolvare a unei situații. Uneori, sfatul este perceput de cealaltă persoană ca o insultă la inteligența sa, ca o lipsă de încredere în capacitatea sa de a-și rezolva singură problema;

ȘTIINȚE SOCIALE

Psihologie, științe ale educației, sociologie și asistență socială

– să nu criticăm interlocutorul. Critica nu duce neapărat la schimbarea celeilalte persoane;

– să evităm amenințările și pedepsele. Insistând în aplicarea unei pedepse pentru rezolvarea unei probleme ori situații, se vor genera sentimente negative;

– să nu fim moralizatori, deoarece aceasta cauzează sentimente de neliniște, stimulează resentimentele și blochează exprimarea sinceră a celeilalte persoane;

– să ținem cont de factorii sentimentali, să încercăm să convingem prin argumentare logică, fără a duce la frustrare, pentru a nu bloca comunicarea;

– să nu dăm dovadă de superioritate pentru că aceasta determină formarea unei relații defectuoase de comunicare. Egalitatea înseamnă acceptarea necondiționată și respectarea fiecărei persoane, indiferent de nivelul său de cultură sau pregătire profesională;

Concluzii. O comunicare eficientă presupune identificarea și depășirea blocajelor ce pot interveni în cadrul acesteia la un anumit moment, prin asigurarea alternativelor de eficientizare. Realizarea acestui deziderat presupune dezvoltarea unor deprinderi și abilități comunicative interlocutorilor. Lipsa deprinderilor sociale sau insuficiența lor dezvoltare sunt asociate cu probleme emoționale și comportamentale, cu dificultăți de adaptare socială. Dificultățile de stabilire și menținere a relațiilor interpersonale reduc calitatea și frecvența experiențelor de învățare, ceea ce atrage scăderea performanțelor școlare. Rolul comunicării este acela de a favoriza experiențele de învățare și, totodată, de a asigura o protecție față de comportamentele de risc, de a preveni stările de afectivitate negativă (timiditate, pierderea stimei de sine etc.).

Referințe:

1. POPESCU- NEVEANU, P. *Dicționar de psihologie*. București: Albatros, 1978.
2. CUCUȘ, C. *Pedagogie*. Ediția a II-a. Iași: Polirom, 2002.
3. IONESCU, M., RADU, I. (coord.). *Didactica modernă*. Ed. a II-a. Cluj-Napoca: Dacia, 2001.
4. IACOB, L. Comunicarea didactică. În: *Psihologie școlară* (coord. A.COSMOVICI, L.IACOB). Iași: Polirom, 1998.